

Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, Καινοτομία και Οικονομία

Τόμ. 2 (2019)

Πρακτικά του 2ου Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Ελλάδα-Ευρώπη 2020: Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Έρευνα, Νέες Τεχνολογίες, Καινοτομία και Οικονομία», Λαμία 28, 29, 30 Σεπτεμβρίου 2018

Συγκριτική Θεώρηση των Κινήτρων Συμμετοχής των Ενηλίκων Μεταναστών στα Προγράμματα της Διά Βίου Μάθησης.

Θωμαΐτσα Γρ. Θεοδωρακοπούλου

doi: [10.12681/elrie.1597](https://doi.org/10.12681/elrie.1597)

Συγκριτική Θεώρηση των Κινήτρων Συμμετοχής των Ενηλίκων Μεταναστών στα Προγράμματα της Διά Βίου Μάθησης

Θεοδωρακοπούλου Θωμαΐτσα

t.thomaitsa@ahoo.com

PhD, IKY

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία παρατίθεται εκτενής αναφορά, τόσο στο θεωρητικό πλαίσιο, που αφορά στα ψυχοκοινωνικά κίνητρα, τα οποία ωθούν ή αποθαρρύνουν τους ενήλικες εκπαιδευόμενους να συμμετέχουν ή όχι σε εκπαιδευτικά προγράμματα Διά Βίου Μάθησης, όσο και στα εμπειρικά αποτελέσματα που προέκυψαν από σχετική έρευνα. Για την υλοποίηση της έρευνας αυτής προκρίθηκε η ποσοτική έρευνα. Κατά την ποσοτική έρευνα και προκειμένου να διερευνηθούν οι απόψεις των ενηλίκων μεταναστών σχετικά με τα κίνητρα συμμετοχής στο πρόγραμμα, αποφασίστηκε η χρήση γνωστού ερωτηματολογίου. Η επιλογή των εκπαιδευομένων έγινε με απλή τυχαία δειγματοληψία (simple random sampling) και με την μέθοδο της δειγματοληψίας της ευκολίας ή ευχέρειας (convenience sampling). Το παρόν ερευνητικό εγχείρημα επιβεβαιώνει αφενός τα αποτελέσματα άλλων ερευνών, που ανάγουν τη συμμετοχή του ενήλικα σε εκπαιδευτικά προγράμματα σε ποικιλία κινήτρων (προσωπικών, κοινωνικών, γνωστικών, επαγγελματικών, κ.ά), και αφετέρου τις θεωρίες κινήτρων (Cross, 1981), σύμφωνα με τις οποίες η συμμετοχή των ενηλίκων σε εκπαιδευτικά προγράμματα προκύπτει από την αλληλεπίδραση περιβαλλοντικών παραγόντων και παραγόντων προσωπικότητας.

Λέξεις κλειδιά: Κίνητρα, Συμμετοχή, Εκπαίδευση Ενηλίκων.

Abstract

This paper provides an extensive reference to both the theoretical framework of psychosocial motivation that drives or discourages adult learners from participating in lifelong learning programs or in empirical results obtained from relevant research. In order to carry out this research, quantitative research was undertaken. In quantitative research and in order to explore the views of adult migrants on the incentives to participate in the program, it was decided to use a known questionnaire. The selection of learners was done by simple random sampling and convenience sampling. This research project confirms the results of other surveys that determine the participation of adults in educational programs in a variety of incentives (personal, social, cognitive, professional, etc.) and incentive theories (Cross, 1981), according to which the participation of adults in educational programs results from the interaction factors and personality factors.

Key Words: Motivations, Participation, Adult Education.

1. Εισαγωγή

Στη σύγχρονη διεθνή βιβλιογραφία είναι αποτυπωμένα τα θεωρητικά μοντέλα, τα οποία επιδιώκουν να επεξηγήσουν την υποκίνηση των ενηλίκων εκπαιδευομένων μέσα στο αυστηρό πλαίσιο της πρόβλεψης των επιλογών τους αναφορικά με την αυτόβουλη συμμετοχή τους σε προγράμματα εκπαίδευσης. Παρ' όλη την καθολική αναγνώριση της σημαντικότητας και των ωφελειών, τις οποίες αποκομίζουν οι ενήλικες από την συμμετοχή τους στα εκπαιδευτικά προγράμματα Εκπαίδευσης Ενηλίκων και την ευρεία αναγνώριση αυτών ως θέσφατο, δεν έχει καταγραφεί σημαντικός αριθμός ερευνών στον χώρο αυτό, γεγονός που επιτρέπει να διαμορφωθεί το θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο θα αξιοποιηθεί στη συνέχεια κατά τις αρχές της επιστήμης.

Η μάθηση είναι μια πολύπλοκη διαδικασία, γίνεται αντιληπτό ότι η Εκπαίδευση Ενηλίκων δεν λειτουργεί μόνο ευεργετικά σε προσωπικό επίπεδο αλλά συμβάλλει στην στερέωση του κοινωνικού ιστού, αυξάνοντας την αποδοχή και την ανεκτικότητα απέναντι σε άτομα διαφορετικής προέλευσης και διαφορετικού πολιτισμού. Οι σύγχρονες σχετικές έρευνες βρίσκονται ακόμη σε πρώιμο στάδιο, τα ευρήματα των οποίων φαίνονται να είναι αποσπασματικά.

2. Οι λόγοι που ώθησαν την δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων για ενήλικες μετανάστες

Η ελληνική κοινωνία τις τελευταίες δεκαετίες έχει υποστεί εκτός των οικονομικών εξελίξεων και ραγδαίες κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές στην σύνθεση της, με αποτέλεσμα να θεωρείται ως πολυπολιτισμική κοινωνία, γεγονός που δεν ίσχυε τις παρελθούσες δεκαετίες. Συνάμα με τους λόγους που επέβαλαν τη μετατροπή της χώρας μας, σε χώρα υποδοχής μεταναστών και που θα αναλυθούν διεξοδικά στην πορεία, είναι έκδηλο ότι οι πολλαπλές επιπτώσεις αυτών των κινήσεων καθιστούν τη διερεύνηση του φαινομένου, σήμερα πλέον επιτακτική.

Οι οικονομικές μεταβολές, ο ρατσισμός, η κοινωνική ανισότητα, οι θρησκευτικές προκαταλήψεις, οι δημογραφικές επιπτώσεις, η έξαρση της εγκληματικότητας και γενικότερα η μεταβολή της δομής της ελληνικής κοινωνίας, είναι όλα θέματα που παραμένουν ανοικτά και χρήζουν διερεύνησης και επιτακτικής έρευνας, προκειμένου να θεμελιωθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η αντιμετώπιση και η ομαλή κοινωνική ενσωμάτωση των εισερχόμενων ανθρώπων στην ελληνική πραγματικότητα. Ως εκ τούτου γίνεται αντιληπτό ότι η ίδια η κοινωνία μέσα από τις ζυμώσεις δημιουργεί ανάγκη και κίνητρα στους ενήλικες πολίτες και τους ωθεί στην εμπλοκή τους σε νέες εκπαιδευτικές διαδικασίες προκειμένου να αντιμετωπίσουν νέους πολυδιάστατους και πολυσχιδείς ρόλους κατά τις επιταγές της σύγχρονης πραγματικότητας.

Μια τέτοια κοινωνία είναι τις δύο τελευταίες και πλέον δεκαετίες η ελληνική. Ως απόρροια των ανωτέρω και μέσα στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής ισότητας δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια πολλά προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης κοινωνικά ευπαθών ομάδων σε ενήλικες. Κύριος στόχος των εκπαιδευτικών αυτών προγραμμάτων ήταν η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και η προώθηση της απασχόλησης και της κοινωνικής προσαρμογής των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, όπως οι μετανάστες. Το κοινωνικό προφίλ και η διαπολιτισμική φιλοσοφία που διαπνέει το επιστημονικό πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων μπορεί να συνεισφέρει τα μέγιστα και να συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων των ανθρώπων, στην διαχείριση φόβων και εσωτερικών εμποδίων που υπάρχουν στην προσωπικότητα του καθενός και στον μετασχηματισμό του μέσα από την διερεύνηση του προσανατολισμού και τη διαχείριση των αμφισημιών της ζωής.

3. Οριοθέτηση της έννοιας των κινήτρων

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, αναδεικνύεται η οριοθέτηση της βασικής έννοιας, με την οποία ασχολείται το παρόν πόνημα, της έννοια δηλαδή των κινήτρων. Ο Rogers (1999) επεσήμανε ότι η μάθηση είναι τόσο φυσικό φαινόμενο, όσο η αναπνοή. Η συνεχής λοιπόν αναζήτηση της νέας γνώσης δεν είναι υποχρεωτική αλλά γίνεται εκούσια. Το ενδιαφέρον του ανθρώπου για τη μάθηση δεν διατηρείται μόνο του αλλά εξαρτάται από ορισμένες συνθήκες, οι οποίες αποτελούν κίνητρα τόσο για την ανάπτυξη όσο και για τη διατήρηση των ενδιαφερόντων μάθησης. Αναφορικά με την έννοια των κινήτρων διαπιστώνεται ότι, ενώ είναι ευρέως διαδεδομένη δεν υπάρχει πάντα σύγκλιση των επιστημόνων σχετικά με τον ορισμό της. Αυτό συμβαίνει γιατί η ερμηνεία τους είναι αρκετά απαιτητική, δεδομένου ότι κάθε άτομο έχει το προσωπικό του σύστημα κινήτρων, το οποίο δεν παραμένει στατικό, αλλά μετασχηματίζεται συνεχώς και είναι μοναδικό για το άτομο σε κάθε δεδομένη χωρική και χρονική στιγμή (Smith & Spurling, 2001).

Σύμφωνα με τους Κωσταρίδου-Ευκλείδη (1995), «Κίνητρο είναι οτιδήποτε κινεί, ωθεί ή παρασύρει σε δράση το άτομο. Τα κίνητρα μπορεί να ωθούν το άτομο ενεργώντας από μέσα ή να το έλκουν ενεργώντας από έξω».

Η Νασιάκου (1982) αναφέρει «Η κινητήρια εγγενής δύναμη πηγάζει από τις ανθρώπινες ανάγκες και εκδηλώνεται με την αναζήτηση μεγάλης ποικιλίας αντικειμένων, διαφορετικών ως προς όλα τα στοιχεία τους, αλλά όμοιων ως προς τη λειτουργία τους. Τα αντικείμενα αυτά καλούνται κίνητρα». Κίνητρο είναι, συνεπώς, η συγκεκριμένη μορφή που λαμβάνει η κινητήρια δύναμη, μορφή που πηγάζει από διαδικασίες μάθησης και εμπειρίας και δεν είναι ίδια για κάθε άνθρωπο. «Κίνητρο είναι η μορφή που παίρνει ο βασικός προσανατολισμός της συμπεριφοράς. Η διαφορά ανάμεσα στην κινητήρια δύναμη και τα κίνητρα είναι ότι τα κίνητρα μαθαίνονται, ενώ ο δυναμισμός της συμπεριφοράς είναι εγγενής» (Νασιάκου, 1982).

Ο Schiefele (1985) πρεσβεύει «πως τα κίνητρα είναι τα αίτια μιας συμπεριφοράς. Δηλώνουν τη σημασία που έχει μια κατάσταση ή μια μορφή συμπεριφοράς για έναν άνθρωπο».

Τα κίνητρα αποτελούν τις δυνάμεις που ωθούν το άτομο να παρακολουθήσει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, ακόμη και εάν αντιμετωπίζει εμπόδια που υπό άλλες συνθήκες θα τον απέτρεπαν. Συνεπώς, η δημιουργία θεωρητικών προσεγγίσεων και υποδειγμάτων για την προσπάθεια ερμηνείας και πρόβλεψης της συμμετοχής των ενηλίκων στην εκπαίδευση, ήταν φυσικό επακόλουθο (Caffarella & Merriam, 1999).

Επιχειρώντας να συνδέσει την έννοια των κινήτρων με την εκπαίδευση ενηλίκων η Cross το 1969, ανέφερε τέσσερις βασικούς λόγους, οι οποίοι ωθούν τους ανθρώπους στην εκπαίδευση σε μεγαλύτερες ηλικίες, οι λόγοι αυτοί είναι: α) οι ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας, β) η ανεξάρτητη μάθηση, γ) η φιλοσοφική θέση και τέλος, δ) οι μέθοδοι διαδοχής.

Με τον όρο κίνητρο για μάθηση, νοείται η διαδικασία εκείνη, η οποία μπορεί να οδηγήσει ένα ενήλικο άτομο να ικανοποιήσει συνειδητά και υπεύθυνα συγκεκριμένες μαθησιακές ανάγκες (Lovell, 1987).

4. Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Η παρούσα έρευνα σχεδιάστηκε και πραγματοποιήθηκε μετά από τη διεξοδική μελέτη της βιβλιογραφίας σχετικά με τη διερεύνηση των κινήτρων των ενηλίκων εκπαιδευομένων για συμμετοχή σε προγράμματα εκπαίδευσης (Fowler, 1993, Cohen & Manion, 1994, Faulkner 1999, Σταθακόπουλος, 2001, Κυριαζή, 2002). Ακολούθως, προσδιορίστηκε ο σκοπός και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, τέθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα, επελέγη η προσφορότερη μεθοδολογία και καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια ακριβούς τήρησης όλων των κανόνων δεοντολογίας που διέπουν τη διαδικασία της έρευνας.

Η παρούσα έρευνα αποτελεί απόπειρα καταγραφής και προσέγγισης των κινήτρων συμμετοχής των ενηλίκων μεταναστών στα προγράμματα της Δ.Β.Μ. και έρχεται να συμπληρώσει τη σχετική βιβλιογραφία στην εκπαιδευτική έρευνα. Ενδιαφέρον, λοιπόν, παρουσιάζουν οι παράγοντες, που υποκινούν τη συγκεκριμένη ομάδα σε συμμετοχή σε προγράμματα εκπαιδευτικά, γιατί παρά τη σημαντικότητα της Διά Βίου Μάθησης διαπιστώνεται πως η εκπαιδευτική πολιτική δεν προβλέπει και ούτε προσβλέπει στην κινητοποίηση των μεταναστών για συμμετοχή σε τέτοια προγράμματα. Ειδικότερα επιχειρείται η διερεύνηση των κινήτρων συμμετοχής ενηλίκων μεταναστών σε προγράμματα Δ.Β.Μ., η εκτίμηση της βαρύτητάς τους, η ερμηνεία τους καθώς και η σύνδεση τους αναφορικά με την βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας, την επιδίωξη κοινωνικής επαφής, την προετοιμασία για εκπαιδευτικούς λόγους, την επαγγελματική ανέλιξη, την βελτίωση οικογενειακών σχέσεων αλλά και την επιδίωξη νέων κοινωνικών ερεθισμάτων.

Κριτήρια επιλογής του συγκεκριμένου θέματος υπήρξαν: α) Οι συνεχείς εξελίξεις στο χώρο της Διά Βίου Μάθησης και της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και η ευρεία διάδοση τους στο εκπαιδευτικό στερέωμα της ελληνικής πραγματικότητας, β) Η μη ύπαρξη μεγάλου αριθμού αντίστοιχων ερευνητικών εγχειρημάτων στην Ελλάδα, σε ομάδα ενηλίκων μεταναστών, όπως προκύπτει και στην επισκόπηση της βιβλιογραφίας, γ) Επίσης σημαντικό κίνητρο για τη διεξαγωγή της έρευνας αυτής αποτέλεσε το προσωπικό ενδιαφέρον της ερευνήτριας για το θέμα, λόγω της μακρόχρονης και συστηματικής ενασχόλησης, με τα προγράμματα της Δ.Β.Μ. και σε επιστημονικό αλλά και σε επαγγελματικό επίπεδο.

Η παρούσα έρευνα φιλοδοξεί να αποτελέσει το έναυσμα για περαιτέρω διερεύνηση θεμάτων, που αφορούν τους παράγοντες συμμετοχής των ενηλίκων στα προγράμματα της Δ.Β.Μ. Στο πλαίσιο της συστηματοποίησης και συγκεκριμενοποίησης του ερευνητικού σκοπού, κρίνεται σκόπιμη η παρουσίαση των στόχων που τέθηκαν, οι οποίοι αναλύονται στη συνέχεια:

- Να διερευνηθεί, ποιο είναι το profile του ενήλικα μετανάστη που συμμετέχει σε εκπαιδευτικά προγράμματα της Διά Βίου Μάθησης.
- Να διερευνηθεί, ποιος από τους παράγοντες της «Κλίμακας Συμμετοχής»;

Οι παραπάνω παράμετροι εκτιμάται ότι συνιστούν σημεία ιδιάζουσας σημασίας για τη διερεύνηση των κινήτρων συμμετοχής των ενηλίκων στα εκπαιδευτικά προγράμματα της Διά Βίου Μάθησης.

5. Μεθοδολογία της έρευνας

Το τελικό σχέδιο της εμπειρικής έρευνας καθορίστηκε με γνώμονα τα ερευνητικά ερωτήματα, το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας και την επισταμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση. Επιπρόσθετα, ελήφθησαν υπόψη οι υπάρχουσες δυνατότητες και οι υφιστάμενοι περιορισμοί (διαδικασίας και πλαισίου έρευνας), προκειμένου να είναι εφικτή η υλοποίηση του σχεδίου της έρευνας, το οποίο παρουσιάζεται στη συνέχεια.

Με βάση όλα τα προαναφερθέντα, θεωρήθηκε ότι η ποσοτική προσέγγιση θα εξυπηρετούσε τις ανάγκες της εμπειρικής έρευνας και θα συνέβαλε στην επίτευξη των στόχων της (Μακράκης, 2004). Η εφαρμογή ποσοτικής έρευνας, αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο και θεωρείται αξιόπιστη μέθοδος, καθώς δύναται να κεφαλαιοποιεί τα πλεονεκτήματα των ποσοτικών μελετών.

Κατά την ποσοτική έρευνα και προκειμένου να διερευνηθούν οι απόψεις των ενηλίκων μεταναστών σχετικά με τα κίνητρα συμμετοχής στο πρόγραμμα, αποφασίστηκε η χρήση γνωστού ερωτηματολογίου. Το γραπτό ερωτηματολόγιο δίνει τη δυνατότητα συγκέντρωσης όγκου στοιχείων και πληροφοριών σε πολύ σύντομο χρόνο από μεμονωμένα άτομα, ανώνυμα (Βάμβουκας, 1999: 248–249).

Ως εργαλείο της ποσοτικής έρευνας χρησιμοποιήθηκε η «Κλίμακα Συμμετοχής» στην Εκπαίδευση (Boshier, 1985), μεταφρασμένη στην ελληνική γλώσσα από τον Ζωντήρο (2006).

5.1 Ποσοτική έρευνα

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας ανήκει στην περιοχή της δειγματοληψίας με πιθανότητα, εφόσον η όλη διαδικασία ήταν ελεγχόμενη ως προς τις παραμέτρους. Ο πληθυσμός, στον οποίο απευθύνθηκε η ερευνήτρια για τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας ανέρχεται στα 379 άτομα -μετανάστες εκπαιδευόμενους, οι οποίοι είχαν εγγραφεί στο πρόγραμμα προκειμένου να παρακολουθήσουν μαθήματα «Ελληνικής Γλώσσας, Ιστορίας και Πολιτισμού-ΟΔΥΣΣΕΑΣ». Για τη διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευόμενων μεταναστών σχετικά με τα κίνητρα που τους ώθησαν στη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα χορηγήθηκε σταθμισμένο ερωτηματολόγιο, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που εντοπίστηκαν από την επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας. Το ερωτηματολόγιο ήταν ατομικό και ανώνυμο και διανεμήθηκε στο χώρο υλοποίησης των μαθημάτων από την ερευνήτρια και τους Υπευθύνους

Εκπαίδευσης προκειμένου να δοθούν περαιτέρω διευκρινίσεις και κυρίως για να παρακινηθούν οι εκπαιδευόμενοι μετανάστες στη συμπλήρωσή του

Η επιλογή των εκπαιδευομένων έγινε με απλή τυχαία δειγματοληψία (simple random sampling) και με την μέθοδο της δειγματοληψίας της ευκολίας ή ευχέρειας (convenience sampling). Πραγματοποιήθηκε επιλογή ενός τυχαίου δείγματος ορισμένου μεγέθους από τον πληθυσμό των εκπαιδευομένων που συμμετείχαν το διάστημα εκείνο στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ΟΔΥΣΣΕΑΣ, σχηματίστηκε ένα δείγμα με γνώμονα την δική μας ευκολία και τη διαθεσιμότητα των μελών. Η τυχαία δειγματοληψία βασίζεται στην αρχή ότι κάθε μονάδα έχει ακριβώς τις ίδιες πιθανότητες να επιλεγεί με αυτές που έχει κάθε άλλη μονάδα.

6. Αποτελέσματα έρευνας

Από την διεξαγωγή της παρούσας έρευνας προέκυψαν πολλά και ενδιαφέροντα αποτελέσματα, τα οποία παρατίθενται στην συνέχεια.

Αναφορικά με το φύλο των συμμετεχόντων η ποσοτική έρευνα ανέδειξε ότι οι γυναίκες αποτέλεσαν το 63,3% των συμμετεχόντων, ενώ οι άνδρες το 36,7%. Όσον αφορά στην ηλικία η ποσοτική έρευνα έδειξε ότι η μέση ηλικία των συμμετεχόντων ήταν 36,3. Σχετικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο, το 54% των ερωτηθέντων, 47% προέκυψε πως έχει ολοκληρώσει Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση, ενώ το 40,4% είχε ολοκληρώσει Τεχνολογική Εκπαίδευση (ΤΕΙ) και το 6,6% είχε πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές. Ως προς το επάγγελμα τους αποδείχθηκε ότι στην ποσοτική έρευνα το 30,6 ήταν ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 17,7 απασχολούνταν στα οικιακά, το 15,5 ήταν άνεργοι και το 13,9 ήταν ελεύθεροι επαγγελματίες.

Επιπλέον η ποσοτική έρευνα ανέδειξε σχετικά με τα διερευνηθέντα κίνητρα τα ακόλουθα:

Η επαγγελματική ανέλιξη και αποκατάσταση είναι το μείζον κίνητρο που υποκινεί τους μετανάστες στη συμμετοχή στα εκπαιδευτικά προγράμματα της Δ.Β.Μ. Ο μετανάστης, με την έλευσή του στη χώρα υποδοχής επιδιώκει αρχικά να βρει κάποια εργασία, με την οποία θα καλύψει τις πρώτες του βιοτικές ανάγκες.

Η δεύτερη πιο σημαντική διάσταση που αναδείχθηκε από τις απαντήσεις των ενηλίκων μεταναστών είναι η βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας. Ο μετανάστης βρίσκεται αναγκαστικά σε ένα νέο κοινωνικό περιβάλλον και συνεπώς καλείται να επικοινωνήσει καθημερινά με πάρα πολλούς ανθρώπους προκειμένου να μπορέσει να ανταποκριθεί στις ανάγκες που προκύπτουν. Συνεπώς, εύλογα αναδείχθηκε από τις απαντήσεις των μεταναστών ότι η βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας αποτελεί κίνητρο ιδιάζουσας σημασίας για τους μετανάστες που παρακολουθούσαν το πρόγραμμα.

Έπεται το κίνητρο που αναφέρεται στη βελτίωση των οικογενειακών σχέσεων. Οι μετανάστες, οι οποίοι είναι γονείς και κυρίως οι γυναίκες νιώθουν ανίκανες να βοηθήσουν τα παιδιά τους στο σχολείο και να απαντήσουν στις ερωτήσεις του. Έπειτα πολλές φορές δεν μπορούν να συμπορευτούν με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς τους και αναγκάζονται να μη συμμετέχουν σε κάποιες κοινές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να μοιραστούν μαζί τους.

Τα υπόλοιπα κίνητρα δεν αποδείχτηκαν ιδιαίτερος σημαντικά για τους ενήλικες μετανάστες.

7. Συμπεράσματα ποσοτικής έρευνας- Συγκριτική θεώρηση

Συνεπώς, συμπεραίνεται ότι οι γυναίκες μετανάστριες είναι αυτές που κατά κύριο λόγο συμμετέχουν στα προγράμματα της Δ.Β.Μ. Συμπεραίνεται λοιπόν ότι οι ενήλικες μετανάστες που συμμετέχουν στα προγράμματα της Δ.Β.Μ ανήκουν στη μέση ηλικία των 35 ετών.

Επιπλέον, το συμπέρασμα που προκύπτει σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των ενήλικων μεταναστών, που συμμετέχουν στα προγράμματα της Δ.Β.Μ. είναι ότι το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών που συμμετέχουν έχουν ολοκληρώσει σπουδές Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Κατά συνέπεια δεν προκύπτει κάποιο συμπέρασμα σχετικά με το επάγγελμα των ενήλικων μεταναστών που συμμετέχουν στα προγράμματα της Δ.Β.Μ.

Τα παραπάνω αποτελέσματα συνάδουν με την έρευνα που πραγματοποίησε ο Lane Igoudin Adult ESL (2008) σε ενήλικες μετανάστες. Αναφορικά με το φύλο ήταν 30% άνδρες έναντι 70% γυναικών. Ο μέσος όρος ηλικίας ήταν ανάμεσα στα 30-40 έτη. Οι περισσότεροι σπουδαστές απασχολούνταν ιδιωτικά, όπως έδειξε η ποσοτική έρευνα. Όσον αφορά όμως στο εκπαιδευτικό επίπεδο των ενήλικων μεταναστών τα αποτελέσματα δεν συμπίπτουν με την παρούσα έρευνα, οι περισσότεροι ήταν απόφοιτοι Λυκείου, έπειτα ακλουθούσαν οι απόφοιτοι Γυμνασίου, δύο μόνο ήταν κάτοχοι Πανεπιστημιακού διπλώματος.

Σχετικά με το προφίλ των ενήλικων μεταναστών που συμμετέχουν στα προγράμματα της Δ.Β.Μ., στην έρευνα της Δρόντσου (2008) υπήρξε ταύτιση των αποτελεσμάτων με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, συγκεκριμένα τα αποτελέσματα έδειξαν αναφορικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο των μεταναστών, σε απόλυτη συχνότητα ότι το 44% ήταν απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, το 31,5% ήταν απόφοιτοι Λυκείου και το 22% ήταν υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Σχετικά με το φύλο το 81,5 % σε απόλυτη συχνότητα ήταν γυναίκες και το 18,5 ήταν άνδρες. Αναφορικά με την ηλικία των συμμετεχόντων το 53,7 ήταν σε ηλικίες ανάμεσα 25-44. Σχετικά με το επάγγελμα δεν διαπιστώθηκε ταύτιση, βρέθηκε ότι το 47,9 % ήταν άνεργοι, μεγάλο ποσοστό ανέργων αναδείχθηκε και στην παρούσα ποσοτική έρευνα, δεν αποτέλεσε όμως το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων.

Στην έρευνα της Περράκη (2010) συμμετείχαν 19 μετανάστες, εκ των οποίων οι 11 ήταν γυναίκες και οι 9 άντρες και σε αυτή την έρευνα οι γυναίκες υπερτερούν των ανδρών. Το επίπεδο εκπαίδευσης των μεταναστών που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν οι περισσότεροι Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, έπειτα Δευτεροβάθμιας και τέλος ακολουθούσαν οι κάτοχοι τίτλου Ανώτερης ή Ανώτατης Εκπαίδευσης, στο σημείο αυτό δεν υπάρχει ταύτιση με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας. Στην έρευνα του Ζωντηρό (2006) σε γενικό πληθυσμό ενήλικων τα ποσοστά των συμμετεχόντων ήταν 56,7% υπέρ των γυναικών έναντι 43,3% που ήταν το ποσοστό των αντρών. Αναφορικά με την ηλικία διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες ήταν ανάμεσα στα 26-40. Διαπιστώνεται ταύτιση των αποτελεσμάτων αυτών και με την ποιοτική και με την ποσοτική έρευνα που διεξήχθη στο παρόν πόνημα. Αναφορικά με το επάγγελμα προέκυψε ότι το 83,7 ανήκε στην κατηγορία των ελεύθερων επαγγελματιών ενώ το 7,3 στους ιδιωτικούς υπαλλήλους, το αποτέλεσμα αυτό συμπίπτει μόνο με την ποιοτική έρευνα. Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο βρέθηκε ότι 56.7% είναι απόφοιτοι Πανεπιστημίου, οι 41 είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου (επιπέδου master - 16.3%) και έπονται οι απόφοιτοι σχολών μεταδευτεροβάθμιου επιπέδου και οι απόφοιτοι Γυμνασίου/Λυκείου. Τα αποτελέσματα αυτά συμπίπτουν με τα αποτελέσματα του παρόντος πονήματος.

Ο παράγοντας «επαγγελματική ανέλιξη» αναδείχθηκε πρώτος. Επίσης το ίδιο συνέβη και στην έρευνα της Μπαχαρούδη (2015), η οποία ασχολήθηκε, επίσης, με τα κίνητρα των ενήλικων μεταναστών σε πρόγραμμα της Δ.Β.Μ. Τα ευρήματα της έρευνας αποδεικνύουν ότι οι λόγοι που οδηγούν τους μετανάστες να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα είναι, κυρίως, λόγοι εργασιακοί αλλά και η επιθυμία για βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους, της επικοινωνίας με το κοινωνικό σύνολο και την περαιτέρω ενσωμάτωσή τους στην τοπική κοινωνία.

Επόμενο κίνητρο αναδείχθηκε η επιθυμία τους «να βελτιώσουν τις επικοινωνιακές τους ικανότητες» τόσο στον προφορικό και στον γραπτό τους λόγο, όσο και στην κατανόηση και επικοινωνία με το κοινωνικό τους περιβάλλον. Η Περράκη (2016) σε έρευνα που διεξήγαγε σε μετανάστες αναφέρει ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν ότι αποφάσισαν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, καθώς η επιθυμία τους

ήταν να βελτιωθούν τόσο σε ό,τι αφορά την ικανότητα παραγωγής και κατανόησης προφορικού λόγου, όσο και γραπτού, και να μπορούν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στις απαιτήσεις της καθημερινότητάς τους και επόμενο κίνητρο υπήρξε η επαγγελματική αποκατάσταση.. Η Μπαχαρουδή (2015) επίσης στην έρευνα της ανέδειξε ότι η επιθυμία των μεταναστών για βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους, της επικοινωνίας με το κοινωνικό σύνολο και την περαιτέρω ενσωμάτωση τους στην τοπική κοινωνία υπήρξε πολύ σημαντικό κίνητρο.

Στη συνέχεια αναδείχτηκε το κίνητρο «να βελτιώσουν τις σχέσεις μέσα στην οικογένειά τους». Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα, ακολουθούν οι διαστάσεις που αναφέρονται στο γνωστικό επίπεδο προετοιμασία για εκπαιδευτικούς λόγους» και «γενικότερο ενδιαφέρον για μάθηση και γνώση» μικρό υπήρξε το ποσοστό και στις δύο έρευνες που έχει ως κίνητρο τη συνέχιση και ολοκλήρωση των εκπαιδευτικών του σπουδών ή την απόκτηση νέων γνώσεων.

Ο Ζωντηρό (2006) συμπεραίνει ότι ένα από τα δύο βασικά κίνητρα των ενηλίκων εκπαιδευομένων είναι το γενικότερο ενδιαφέρον για μάθηση και γνώση. Ο Θεοδωρίδης (2009) αναφέρει στα βασικότερα κίνητρα των ενηλίκων ανήκε το γενικότερο ενδιαφέρον για μάθηση και γνώση και η προετοιμασία για εκπαιδευτικούς λόγους. Τέλος έπονται οι διαστάσεις κοινωνικού ενδιαφέροντος «επιδίωξη κοινωνικών ερεθισμάτων» και «επιδίωξη κοινωνικής επαφής».

Ο Thomas Petersen (1986) πραγματοποίησε έρευνα σε ενήλικες μετανάστες, τα αποτελέσματα της οποίας δεν συμφωνούν με τα αποτελέσματα του παρόντος ερευνητικού εγχειρήματος. Συγκεκριμένα, ανέδειχθηκαν αναφορικά με τους 7 παράγοντες που εξετάζει η EPS κλίμακα του Boshier τα ακόλουθα: το 21,67% δήλωσε ως κίνητρο την βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας, το 13,67 την κοινωνική επαφή, το 17,78 την προετοιμασία για εκπαιδευτικούς λόγους, το 16,89 την προετοιμασία για εκπαιδευτικούς λόγους, το 7,55 την βελτίωση οικογενειακών σχέσεων, το 8,78 την επιδίωξη κοινωνικών ερεθισμάτων και το 17,44 ανέδειξε ως βασικό κίνητρο το γενικότερο ενδιαφέρον για γνώση και μάθηση.

Βιβλιογραφία

- Caffarella, R. S., & Merriam, S. B. (1999). *Perspectives on Adult Learning: Framing Our Research*. Εισήγηση στο Adult Education Research Conference.
- Cross, P.K. (1981), *Adults as learners: increasing participation and facilitating learning*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Lonell, R. B. (1987), *Adult Learning London*, UK: Croom Helm.
- Rogers, A. (1999). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Smith, J., & Spurling, A. (2001). *Understanding Motivation for Lifelong Learning*. In NIACE, Text Campaign for Learning. UK.
- Βάμβουκας, Μ. (1999). *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Δρόντσου, Α. (2008). *Παράγοντες Συμμετοχής αλλοδαπών και παλλινιστούντων σε προγράμματα εκπαίδευσης*. Διπλωματική εργασία. Θεσσαλονίκη, ΑΠΘ.
- Ζωντήρος, Δ. (2006). *Τα κίνητρα συμμετοχής των ενηλίκων εκπαιδευομένων σε προγράμματα εκπαίδευσης που προσφέρονται από Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών*. Διπλωματική εργασία. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Μπαχαρουδή, Α., (2015). *Διερεύνηση των κινήτρων φοίτησης και των προσδοκιών ζωής των ενηλίκων εκπαιδευομένων μεταναστών του προγράμματος «Οδυσσέας»*. Σέρρες, ΕΑΠ.
- Νασιάκου, Μ. (1982). *Η ψυχολογία σήμερα: Γενική Ψυχολογία*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Περράκη, Χ., (2016). *Κίνητρα και εμπόδια των αλλοδαπών ενηλίκων εκπαιδευόμενων και η σχέση αυτών με το βαθμό ικανοποίησης από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα Οδυσσέας Εκπαίδευση των μεταναστών στην ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό στο Νομό Λασιθίου*. Σητεία, ΕΑΠ.
- Σίσκου, Μ. (2009). *Γλωσσικές και Επικοινωνιακές Ανάγκες των Σπουδαστών της Ελληνικής ως Δεύτερης ή Ξένης Γλώσσας*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.